

U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu JUDr. Emila Bdžocha a sudcov JUDr. Martina Piovartsyho a JUDr. Viliama Dohňanského na neverejnom zasadnutí 19. marca 2013 v Bratislave v trestnej veci **obvineného Mgr. M. K. , pre prečin hanobenia národa, rasy a presvedčenia** podľa § 423 ods. 1 písm. a/ Tr. zák., o dovolaní bývalej ministerky spravodlivosti Slovenskej republiky proti uzneseniu Krajského súdu v Banskej Bystrici z 18. januára 2011, sp. zn. 5To 12/2011, takto

r o z h o d o l :

Podľa § 382 písm. c/ Tr. por. dovolanie bývalej ministerky spravodlivosti Slovenskej republiky **sa odmieta**.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Banská Bystrica uznesením z 15. decembra 2010, sp. zn. 1T 126/2010, podľa § 241 ods. 1 písm. c/ Tr. por. zastavil trestné stíhanie obvineného Mgr. M. K. pre prečin hanobenia národa, rasy a presvedčenia podľa § 423 ods. 1 písm. a/ Tr. zák., ktorého sa mal podľa obžaloby Okresnej prokuratúry Banská Bystrica zo 14. decembra 2010, sp. zn. 2 Pv 854/09-38, dopustiť na tom skutkovom základe, že

v období mesiacov október a november 2009 ako nezávislý kandidát na predsedu Banskobystrického samosprávneho kraja Banská Bystrica - Sásová, bol autorom letáku, v ktorom sa okrem iného uvádza „odstrániť nespravodlivé zvýhodňovanie nielen cigánskych parazitov“, ktorý nechal nalepiť na rôznych verejne prístupných miestach v Banskej Bystrici, mestskej časti Sásová, resp. iných častiach mesta Banská Bystrica.

Prvostupňový súd zastavil trestné stíhanie obvineného Mgr. M. K. s poukazom na ustanovenie § 215 ods. 1 písm. c/ Tr. por., nakoľko pri preskúmaní obžaloby dospel k záveru, že nebolo nepochybné preukázané, že skutok spáchal obvinený.

Proti tomuto uzneseniu podal v zákonnej lehote sťažnosť okresný prokurátor. Krajský súd na podklade tejto sťažnosti podľa § 194 ods. 1 písm. a/ Tr. por. zrušil uznesenie súdu prvého stupňa a sám rozhodol tak, že trestné stíhanie Mgr. M. K. pre skutok kvalifikovaný obžalobou ako prečin hanobenia národa, rasy a presvedčenia podľa § 423 ods. 1 písm. a/ Tr. zák. zastavil podľa § 215 ods. 1 písm. b/ Tr. por. s odôvodnením, že skutok nie je trestným činom a nie je dôvod na postúpenie veci.

Nadriadený súd dospel k záveru, že text letáku obsahujúci citát autora ako nezávislého kandidáta na predsedu Banskobystrického samosprávneho kraja v znení „s tvojou dôverou určite dokážem (okrem iného) odstrániť nespravodlivé zvýhodňovanie nielen cigánskych parazitov“ nie je namierený proti rómskemu etniku. Podľa názoru krajského súdu z uvedeného textu jednoznačne vyplýva, že obvinenému nešlo o Rómov ako etnikum v celku, ale len o tých, ktorí sa priživujú na výhodách, ktoré im poskytuje spoločnosť a napokon nejde len o parazitujúcich z tohto etnika, ale aj o parazitujúcich z väčšinového obyvateľstva, čo je zdôraznené spojkou „nielen“.

Proti tomuto uzneseniu krajského súdu podala bývalá ministerka spravodlivosti Slovenskej republiky (ďalej len „ministerka spravodlivosti“) na podnet M. P., vtedajšieho splnomocnenca vlády Slovenskej republiky pre rómske komunity, dovolanie v neprospech obvineného Mgr. M. K., z dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. i/ Tr. por.

Ministerka spravodlivosti v dovolaní konštatovala, že obvinený Mgr. M. K. ako autor a distribútor textu v letákoch jeho predvolebnej kampane naplnil skutkovú podstatu prečinu hanobenia národa, rasy a presvedčenia podľa § 423 ods. 1 Tr. zák., nakoľko použitím prívlastku „cigánskych“ k termínu „parazitov“ jednoznačne smeroval k tomu, aby v ľuďoch vyvolal dojem, že práve z tohto etnika pochádzajú tí, ktorých on označuje parazitmi a zdôraznil, že mu ide práve o Rómov. Na vzbudenie želanej voličskej odozvy a dosiahnutie volebnej podpory obvinený v letákoch na definovanie občanov rómskej národnosti použil výraz „cigán“ v zrejmom, urážlivom význame.

Argumentovala tým, že krajský súd obsah predmetného letáku nesprávne vyhodnotil a mal skúmať, či konanie obvineného Mgr. M. K. nenaplnilo znaky inej skutkovej podstaty trestného činu uvedenej v osobitnej časti Trestného zákona, napr. či takéto konanie nie je

subsumovateľné pod ustanovenie § 423 ods. 1 písm. b/ Tr. zák. Preto navrhla, aby dovolací súd

1) podľa § 386 ods. 1 Tr. por. vyslovil, že uznesením Krajského súdu v Banskej Bystrici z 18. januára 2011, sp. zn. 5To 12/2011, bol porušený zákon v ustanovení § 215 ods. 1 písm. b/ Tr. por. v prospech obvineného Mgr. M. K.,

2) podľa § 386 ods. 2 Tr. por. napadnuté uznesenie zrušil a zrušil aj ďalšie rozhodnutia na zrušené rozhodnutie obsahovo nadväzujúce, ak vzhľadom na zmenu, ku ktorej zrušením došlo, stratili podklad,

3) podľa § 388 ods. 1 Tr. por. Krajskému súdu v Banskej Bystrici prikázal, aby vec v potrebnom rozsahu znova prerokoval a rozhodol.

Prvostupňový súd v súlade s § 376 Tr. por. doručil dovolanie ministerky spravodlivosti na vyjadrenie obvinenému Mgr. M. K., ktorý sa k nemu písomne vyjadril sám i prostredníctvom ustanoveného obhajcu. V týchto vyjadreniach obvinený uviedol, že v skutočnosti znel výrok uvedený na letákoch nasledovne: „S tvojou dôverou určite dokážem odstrániť nespravodlivé zvýhodňovanie nielen cigánskych parazitov pred slušnými ľuďmi!“.

Poukázal na skutočnosť, že predmetný výrok nie je spôsobilý hanobiť rómske etnikum v zmysle § 423 Tr. zák., nakoľko pôvodný názov pre toto etnikum sa doposiaľ používa aj medzi samotnými Rómami a použitie výrazu „cigánskych“ nie je preto možné pokladať za hanobenie tohto etnika. Výrok nehovorí o rómskom etniku ako celku, ani neoznačuje toto etnikum ako celok, ani všetkých jeho príslušníkov.

Argumentoval tým, že podstatou pri posudzovaní predmetného výroku a jeho významu je slovo „nielen“, ktorým chcel zdôrazniť to, že jeho programový cieľ je zameraný aj na parazitov z iných etník, národov či spoločenských skupín.

Poukázal aj na to, že ministerka spravodlivosti v dovolaní neuviedla žiadne argumenty alebo dôkazy, ktoré by preukazovali, že jeho úmyslom bolo hanobiť niektorý národ, rasu

alebo presvedčenie tak, ako to požaduje § 423 Tr. zák., pričom tento úmysel dôvodila len zo samotného textu predmetného výroku. Uviedol, že jeho skutočným a jediným úmyslom bolo informovať občanov Banskobystrického samosprávneho kraja o jeho kandidatúre za predsedu tohto kraja, o jeho volebnom programe ako aj o tom, že ak mu dajú dôveru, tak s ich pomocou odstráni nespravodlivé zvýhodňovanie nielen cigánskych parazitov pred slušnými ľuďmi .

Obvinený Mgr. M. K. uviedol, že napadnuté uznesenie bolo vydané po dôkladnom a správnom posúdení zisteného skutkového stavu a keďže skutok, ktorý mu bol kladený za vinu, nie je trestným činom navrhol, aby dovolací súd dovolanie ministerky spravodlivosti podľa § 382 písm. c/ Tr. por. odmietol ako nedôvodné.

Po tomto postupe predložil okresný súd dovolanie Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 377 Tr. por.) zistil, že dovolanie je prípustné (§ 368 ods. 1, ods. 2 písm. h/ a § 566 ods. 3 Tr. por.), bolo podané oprávnenou osobou (§ 369 ods. 1 Tr. por.), v zákonnej lehote a na mieste, kde možno tento mimoriadny opravný prostriedok podať (§ 370 ods. 1, ods. 3 Tr. por.), ale súčasne aj to, že podané dovolanie je potrebné odmietnuť na neverejnom zasadnutí, lebo je zrejmé, že nie je splnený dôvod dovolania podľa § 371 ods. 1 písm. i/ Tr. por. (§ 382 písm. c./ Tr. por.).

Podľa § 371 ods. 1 Tr. por. dovolanie možno podať, ak

- rozhodnutie je založené na nesprávnom právnom posúdení zisteného skutku alebo na nesprávnom použití iného hmotnoprávneho ustanovenia; správnosť a úplnosť zisteného skutku však dovolací súd nemôže skúmať a meniť (písm. i/).

Podľa § 382 písm. c/ Tr. por. dovolací súd na neverejnom zasadnutí uznesením, bez preskúmania veci, odmietne dovolanie, ak je zrejmé, že nie sú splnené dôvody dovolania podľa § 371 Tr. por.

Pokiaľ ide o samotnú podstatu podaného dovolania spočívajúcu v tvrdení, že obvinený Mgr. M. K. naplnil skutkovú podstatu prečinu hanobenia národa, rasy a presvedčenia podľa § 423 ods. 1 Tr. zák. tým, že ako autor a distribútor textu v letádoch jeho predvolebnej kampane uviedol text: „odstrániť nespravodlivé zvýhodňovanie nielen cigánskych parazitov“ a tieto letáky nechal nalepiť na rôznych verejne prístupných miestach v Banskej Bystrici, Najvyšší súd Slovenskej republiky sa s ním nestotožnil.

Podľa § 423 ods. 1 Tr. zák. prečinu hanobenia národa, rasy a presvedčenia sa dopustí ten, kto verejne hanobí

- a) niektorý národ, jeho jazyk, niektorú rasu alebo etnickú skupinu, alebo
- b) jednotlivca alebo skupinu osôb pre ich príslušnosť k niektorej rase, národu, národnosti, farbe pleti, etnickej skupine, pôvodu rodu, pre ich náboženské vyznanie alebo preto, že sú bez vyznania.

Citovaná skutková podstata trestného činu je z hľadiska systematiky Trestného zákona zaradená do prvého dielu jeho dvanástej hlavy, medzi trestné činy proti mieru a ľudskosti. Objektom prečinu hanobenia národa, rasy a presvedčenia je ochrana základných ľudských a občianskych práv a slobôd, rovnoprávnosti ľudí bez rozdielu rasy, národnosti, farby pleti, pôvodu, náboženskej príslušnosti či príslušnosti k etnickej skupine. Objektívna stránka zahŕňa konanie páchatel'a spočívajúce v hanobení, ktoré musí byť verejné. Subjektom tohto prečinu môže byť ktokoľvek a subjektívna stránka zahŕňa zavinenie vo forme úmyslu.

Najvyšší súd pripomína, že preukazovanie subjektívnej stránky trestného činu, hlavne však preukazovanie zavinenia, je v praxi veľmi zložitý. Zavinenie ako psychický vzťah páchatel'a k určitým skutočnostiam, ktoré zakladajú trestný čin, spočíva na zložke poznania a zložke vôle. Tento vnútorný vzťah odohrávajúci sa v psychike páchatel'a je pritom navonok poznateľný len tým, že buď verbálnu informáciu o ňom poskytne sám páchatel', najčastejšie vo svojej výpovedi alebo tým, že sa prejaví v správaní páchatel'a.

V odbornej trestnoprávnej literatúre i v judikátornej praxi bol opakovane vyslovený názor, že úmysel páchatel'a nemožno v žiadnom prípade len predpokladať, ale je nutné ho na základe zistených okolností preukázať. Záver o úmysle, ak v tejto otázke chýba

priznanie páchatel'a, možno urobiť aj z objektívnych skutočností, napr. z povahy činu, spôsobu jeho vykonania alebo z iných okolností objektívnej povahy. Úsudok o zavinení možno vyvodiť aj zo zistených okolností subjektívnej povahy, napr. z pohnútky alebo motívu činu. Tieto všetky okolnosti je však potrebné hodnotiť v ich vzájomných súvislostiach. Nemožno prikladať zásadný význam len na niektoré z nich a ostatné pominúť, alebo ich do hodnotenia zahrnúť len okrajovo či izolovane a pod.

V posudzovanej veci krajský súd správne dospel k záveru, že text použitý obvineným Mgr. M. K. v letákoch jeho predvolebnej kampane nie je spôsobilý naplniť objektívnu stránku skutkovej podstaty prečinu hanobenia národa, rasy a presvedčenia podľa § 423 ods. 1 písm. a/ Tr. zák., pričom zároveň nedošlo ani k naplneniu subjektívnej stránky tohto prečinu, nakoľko obvinenému nebol bez akýchkoľvek pochybností preukázaný úmysel hanobiť verejne etnickú skupinu Rómov, k čomu dovolací súd dodáva, že rovnako nebol obvinenému preukázaný ani úmysel hanobiť verejne jednotlivca alebo skupinu osôb pre ich príslušnosť k tejto etnickej skupine (§ 423 ods. 1 písm. b/ Tr. zák.).

Zavádzajúce sú dovolacie námietky bývalej ministerky spravodlivosti, že na definovanie občanov rómskej národnosti bol použitý výraz „cigán“ v zrejmom, urážlivom význame, nakoľko obvinený Mgr. M. K. tento výraz v predmetnom letáku nepoužil. K tomu dovolací súd podotýka, že dovolateľka si zrejme zamenila význam podstatných mien „cigán“ a „cigán“, používaných v slovenskom jazyku.

Najvyšší súd zo súčasných lexikografických príručiek slovenského jazyka *Krátky slovník slovenského jazyka, Pravidlá slovenského pravopisu*), ktoré boli opatrením Ministerstva kultúry Slovenskej republiky č. MK 1501/2008-10/5088 schválené ako diela v súčasnosti kodifikujúce štátny jazyk zistil, že slovenský jazyk rozlišuje význam podstatných mien „cigán“ a „cigán“ a tieto spolu s prídavným menom „cigánsky“ patria medzi slovné tvary bežne používané v súčasnej podobe kodifikovaného štátneho jazyka.

Krátky slovník slovenského jazyka (4., doplnené a upravené vydanie. Redigovali: J. Kačala – M. Pisárčiková – M. Považaj. Bratislava: Veda 2003) definuje výraz „cigán“ ako: „cigán -a m. (v etnickom zmysle Cigán): príslušník spoloč. skupiny ind. pôvodu žijúci miestami ešte potulným životom, novšie Róm: *valaskí c-i*“.

naproti tomu výraz „cigán“ definuje ako:

„**cigán** -a *m. hovor.* klamár, luhár: *c. cigánsky* nadávka;“.

V tejto lexikografickej príručke je zároveň uvedené i prídavné meno „cigánsky“, pričom ako príklady jeho použitia v slovenskom jazyku sú uvedené konkrétne slovné spojenia (cigánska kapela, cigánsky jazyk, cigánska pečienka a pod.).

Súčasná podoba kodifikovaného štátneho jazyka teda umožňuje označovať príslušníkov tejto etnickej skupiny dvoma výrazmi: „Róm“ a „Cigán“. Z hľadiska ich jazykového významu ide o výrazy identické, pričom výraz „Róm“ sa v slovenskom jazyku uplatnil až v období nasledujúcom po spoločenských zmenách v roku 1989, a to popri výraze „Cigán“, používanom tak väčšinovým obyvateľstvom ako aj samotnými príslušníkmi etnickej skupiny Rómov - Cigánov (napr. hudobná skupina Cigánski diabli, film aj muzikál Cigáni idú do neba, film M. Šulíka Cigán, atď.).

Rovnako prídavné meno „cigánsky“ možno použiť v kodifikovanej podobe slovenského jazyka, pričom jeho ekvivalentom v novšej podobe jazyka je prídavné meno „rómsky“ (napr. rómske obyvateľstvo, rómsky jazyk, vid' Krátky slovník slovenského jazyka).

Pokiaľ teda obvinený Mgr. M. K. použil vo svojom letáku na označenie príslušníkov etnickej menšiny prídavné meno „cigánskych“ používané v kodifikovanej podobe štátneho jazyka, teda v štátom uznannej a v spoločnosti používanej podobe, nemožno zo samotného použitia tohto výrazu vyvodzovať naplnenie objektívnej stránky prečinu hanobenia rasy národa a presvedčenia podľa § 423 ods. 1 Tr. zák. Navyše keď z kontextu predmetného výroku (použitie priradovacej spojky „nielen“) vyplýva, že autor vyjadruje odhodlanie odstrániť (podľa neho) nespravodlivé zvýhodňovanie všetkých parazitujúcich občanov a nezameriava sa výlučne na konkrétnu etnickú skupinu.

Dovolací súd (viazaný skutkovým stavom zisteným súdmi nižších stupňov) zároveň v súlade s odôvodnením napadnutého uznesenia konštatuje, že obvinenému Mgr. M. K.

nebola preukázaná ani subjektívna stránka tohto trestného činu, teda úmysel hanobiť verejne etnickú skupinu Rómov-Cigánov, resp. úmysel hanobiť verejne jednotlivca alebo skupinu osôb pre ich príslušnosť k tejto etnickej skupine a jeho úmyselné zavinenie nemožno vyvodiť výlučne z textu ním použitého výroku, ako sa to mylne domnieva bývalá ministerka spravodlivosti.

Správne preto postupoval krajský súd, keď podľa § 215 ods. 1 písm. b/ Tr. por. zastavil trestné stíhanie proti obvinenému Mgr. M. K., nakoľko jeho skutok nie je trestným činom a nie je dôvod na postúpenie veci.

Za toho stavu Najvyšší súd Slovenskej republiky o dovolaní bývalej ministerky spravodlivosti rozhodol na neverejnom zasadnutí tak, ako je uvedené vo výroku tohto uznesenia.

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu opravný prostriedok nie je prípustný.

V Bratislave 19. marca 2013

JUDr. Emil B dž o ch, v. r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia: Anna Halászová